

z kapitalistických armád

PRŮZKUM V ARMÁDÁCH STÁTŮ NATO

Zkušenosti z lokálních válek v jihovýchodní Asii a na Blízkém východě svědčí o tom, že úspěch operace (boje) v mnoha směrech závisí na efektivním průzkumu, který podle rozsahu, předurčení a úkolů se dělí ve většině států NATO na strategický, operační a taktický; v armádě USA na strategický a taktický, což odpovídá přijatému dělení vojenského umění na strategii a taktiku. V závislosti na oblasti činnosti, charakteru úkolů a použitých sil může být průzkum pozemní, vzdušný, námořní a v amerických ozbrojených silách i kosmický. Podle specifiky plněných úkolů, sil, prostředků a způsobů vedení, zdrojů získávání zpráv o protivníkovi může být průzkum agenturní, vojskový, speciální, radiotechnický, dělostřelecký, ženijní, chemický, radiální atd.

Cílem článku je objasnit nejdůležitější druhy a způsoby průzkumu armád hlavních států NATO, jehož zpráv využívají pozemní vojska při přípravě a vedení operace (boje).

V souladu s řády armád agresivního bloku NATO je průzkum podřízen jedinému cíli — pokud možno co nejlépe poznat protivníka tak, aby bylo možné zdůvodněně plánovat boj a včas reagovat na změny situace. Uskutečňuje se nepřetržitě s použitím všech sil a prostředků a jeho výsledků využívají všechny zainteresované stupně velení. V řádech se zdůrazňuje nezbytnost centralizovaného řízení průzkumu a zabezpečení velení průzkumovými zprávami. To je zvláště důležité při přípravě a vedení bojové činnosti. Předpokládá se, že dobře organizovaný průzkum, hlavně před zahájením bojové činnosti, ve spojení s dovedným velením vojskům zvyšuje možnost zničení protivníka s nejmenšími ztrátami. Tak např. v polním řádu armády USA FM 100-5 je zakotveno, že úspěch v budoucí válce bude v mnoha směrech záviset na úrovni přípravy vojsk a umění vést průzkum. Při rozpracovávání plánu operace (boje) nařizuje se velitelům všech stupňů věnovat zvláštní pozornost otázkám organizace průzkumu. V řádech se poukazuje na to, že průzkum musí být nepřetržitý, včasný a věrohodný, protože

průzkumové zprávy jsou základem přijetí rozhodnutí velitele.

U pozemních vojsk je nejmasovější vojskový průzkum, který vedou všechny svazy, svazky, útvary a jednotky, a to pozorováním, vysíláním průzkumných skupin do týlu druhé strany, určováním cílů s využitím technických prostředků, výsledkem místního obyvatelstva a válečných zajatců atd. Vznik soudobých pozorovacích přístrojů (zvláště termovizorů) v posledních letech a jejich hromadné zavedení k vojskům umožnily prakticky ve dne i v noci a na velkou vzdálenost sledovat protivníka a určovat rozmístění i zamaskované živé síly a techniky. V řádech se poukazuje na to, že v současné době ani noc či nepříznivé počasí nemohou utajit činnost protivníka v nejbližším týlu a na bojišti.

Pozemní průzkum je pokládán za jedno z nejdůležitějších opatření v systému bojového zabezpečení vojsk. Organizuje se ve všech druzích bojové činnosti a jeho posláním je v každé době předávat velení věrohodné zprávy o protivníkovi a terénu, nezbytné k přijetí rozhodnutí. Po širokém zavedení nových zbraní a bojové techniky k vojskům se jeho úloha značně zvýšila.

V souvislosti se zvětšením dosahu působnosti soudobých zbraní zvětšila se hloubka vedení průzkumu a rozsah jeho plně-

ných úkolů — viz **tabulku**. Hlavní jeho úsilí je nyní usměrněno na včasné zjištění a zničení cílů rozmístěných v hloubce obrany, které jsou schopny zmařit útok. Mezi ně patří především odpalovací zařízení raket a další nosiče jaderných zbraní, dále velitelská stanoviště, spojovací uzly a ostatní důležité objekty.

Pozemní vojskový průzkum armád hlavních států NATO zahrnuje jak národní, tak i spojenecké orgány velení průzkumu, střediska sběru a vyhodnocování informací, útvary a jednotky všech druhů průzkumu. V průběhu vševojskových cvičení byl organizován podle operačně taktických pásem zodpovědnosti. V prvním pásmu (do hloubky 4–5 km od předního okraje) zodpovídají za průzkum velitelé prvosledových útvarů a jednotek, kteří organizují hlavně vizuální pozorování protivníka ve dne v noci. Ve druhém (do hloubky 50 km) a třetím (do hloubky 150 km) pásmu vedou průzkum organické průzkumné síly a prostředky brigád, divízi a armádních sborů. Za průzkum zodpovídají jejich velitelé.

U tankových a mechanizovaných divízi armády USA jsou průzkumné prapory, které mají tři průzkumné roty a jednu aeromobilní rotu. K vedení průzkumu, k překrytí a ochraně vojsk je v sestavě armádního sboru lehký obrněný pluk, který se

Tabulka

Možnosti pozemního průzkumu

Orgány (prostředky) průzkumu	Vysílá	Hloubka vedení průzkumu v km
Skupiny hloubkového průzkumu	Armádní sbor	100–150
Průzkumné skupiny (hlídky)	Brigáda – divize	do 80
Pozorovací stanoviště	Četa – armádní sbor	do 20
Pozemní stanoviště rádiového odposlouchávání	Divize – armádní sbor	do 40 (UKV) 1100 (KV)
Pozemní stanoviště radiotechnického průzkumu	Divize – armádní sbor	do 500
Radiolokátory zjišťování vzdušných objektů	Divize – armádní sbor	do 500
Průzkumné signalizační přístroje	Divize – armádní sbor	od 10 do 300
Radiolokátory zjišťování pozemních objektů – lidí – techniky	Prapor – armádní sbor	do 12 do 20

skládá ze tří průzkumných praporů a jedné aeromobilní roty. U armádního sboru a divize byly začleněny v roce 1977 přiměřené jednotky: skupina a prapor REB a průzkumu, jejichž úkolem je vést rádiový a radiotechnický průzkum, kromě toho radioelektronické umlčování prostředků rádiového spojení, radiolokačních a radio-navigačních prostředků.

Součástí organizace mechanizované (tankové) divize bundeswehru NSR je průzkumný prapor, který má ve výzbroji 30 tanků Leopard, asi 30 bojových průzkumných vozidel Luchs, přes 50 obrněných transportérů a 9 radiolokátorů k průzkumu pohyblivých cílů. Perspektivně se plánuje zavést u divize průzkumný pluk o dvou praporech: vojskového průzkumu a průzkumu technickými prostředky. Průzkumné skupiny v sestavě brigád neodpovídají podle hodnocení velení bundeswehru soudobým požadavkům a mají být nahrazeny průzkumnými rotami.

Průzkumné orgány v ostatních armádách států NATO jsou přibližně stejné. Celkově je možné pozorovat tendence slučování pozemního průzkumu s REB a vybavení průzkumných útvarů a jednotek tanky, samohybnými děly, PTRS, PLRS a nejnovějšími technickými prostředky, včetně bezpilotních průzkumných letounů. Odborníci NATO mají za to, že v důsledku komplexního využívání pozemních a vzdušných orgánů a radiotechnických prostředků průzkumu ve prospěch pozemních vojsk, kromě toho i v důsledku zavedení automatizovaných systémů vyhodnocování získaných průzkumných zpráv, značně se zvýšila efektivnost průzkumu a vzrostl jeho vliv na průběh boje (operace). Podle jejich názorů se proměnil v součást bojové činnosti, což je vyjádřeno ve schopnosti průzkumných jednotek okamžitě ničit zjištěné cíle.

V podmínkách vysoce manévrové činnosti pozemních vojsk, zejména při pronásledování odcházejícího nebo do hloubky obrany vklíněného protivníka, dále i při vedení bojové činnosti ve městech a v lesích, budou muset průzkumné útvary a jednotky velmi často působit samostatně, v odtržení od vlastních hlavních sil. Ke zvýšení jejich bojových možností k úspěšnému splnění úkolů obsazení a udržení mostů, přeprav, blokování a ničení obklopených vojsk protivníka je účelné posilovat průzkumné útvary a jednotky tanky, samohybným dělostřelectvem, mechanizovanou pěchotou a vrtulníky palebné podpory. Musí mít efektivní technické prostředky průzkumu a spolehlivé spojení s hlavními silami.

Průzkum podle polního řádu armády USA FM 71-100 komplexně využívá své síly a prostředky. V útoku zjišťuje uskupení, prostory rozmístění a systém obranných staveb protivníka, v první řadě postavení prostředků použití jaderných zbraní, dále zálohy a druhé sledy, zjišťuje jeho silné a slabé stránky, nejzranitelnější místa a možnosti k vedení protiztečů. Při rozvíjení úspěchu a pronásledování protivníka průzkum nepřetržitě zabezpečuje vojska v útoku průzkumnými zprávami do velké hloubky. Přitom věnuje zvláštní pozornost osám přesunu sil k rozvíjení úspěchu a nejvýhodnějším směrům pro obchvat a obklíčení protivníka.

Mezi úkoly systému vojskového průzkumu v obraně patří zjištění protistojícího uskupení vojsk protivníka a jeho záloh, složení sil bojového zajištění, prvního a druhého sledu, možných směrů průlomu, dále času a složení sil a prostředků, předurčených pro průlom. Kromě toho stanoví možnosti protivníka použít raketové jaderné zbraně, určuje postavení prostředků jejich dopravy na cíl, studuje charakter terénu v prostoru bojové činnosti.

Průzkumné jednotky a útvary je nezbytné doplňovat dobře připravenými kádry a vyzbrojovat je nejlepšími zbraněmi a technikou (možná i na úkor bojových útvarů a jednotek), neboť jsou předurčeny nejen k získávání průzkumných zpráv, ale i k ochraně hlavních sil a vedení bojové činnosti.

Zkušenosti z posledních velkých vševojskových cvičení svědčí o tom, že metoda vyčleňování obyčejných bojových jednotek pro průzkum, praktikovaná některými veliteli útvarů, se neosvědčila. Průzkum na všech úrovních velení musí vést organické, speciálně připravené jednotky a útvary, zesílené tanky, samohybnými děly, PTRS, PLRS a vyzbrojené nejnovějšími prostředky.

Efektivnost průzkumu v mnoha směrech závisí na přesně stanovených cílech a dobře organizované práci štábů při jeho plánování, sběru, zobecňování, hodnocení a včasné doručování průzkumných zpráv všem zainteresovaným osobám. Proto se předpokládá zavést jednotné formy a metody sběru, vyhodnocování a hlášení zpráv pro práci štábů jak národních, tak i spojeneckých ozbrojených sil NATO.

Ke zvýšení operativnosti doručení důležitých průzkumných zpráv velitelům a všem zainteresovaným stupňům doporučuje se vytvořit u všech divizí a sborů průzkumná střediska pro zpracování a vyhodnocení veškerých došlých informací. To umožní vyřazovat druhořadé informace,

vybírat nejdůležitější a operativně je doporučovat velitelům a vykonavatelům. V důsledku toho bude skončeno s nárazovou prací, plán průzkumu bude mít konkrétnější obsah a velitelé budou neustále znát opatření a situaci vojsk protivníka.

V armádách států NATO, zvláště USA a NSR, věnuje se velká pozornost vytváření jednotek dálkového nebo hloubkového průzkumu typu Commandos, Rangers, rot dálkového průzkumu, čet a skupin týlového průzkumu atd. V závislosti na jejich předurčení a důležitosti plněných úkolů je možné rozdělit je na tři kategorie.

První tvoří skupiny hloubkového průzkumu v počtu 10–12 lidí, vycílené útvary a jednotkami pro činnosti v blízkém týlu protivníka do hloubky 100–150 km. Mohou být vysazovány z vrtulníků a shazovány z letounů nebo pronikat do týlu nechráněnými styky pěšky. Jejich úkolem je určit nejdůležitější objekty protivníka, hlavně prostředků dopravy jaderných prostředků na cíl, zjistit uskupení protivníka, rozmístění záloh, dělostřelectva, ničit velitelská stanoviště, spojovací uzly a plnit další úkoly ve prospěch útvarů a svazků, které je vyslaly.

Do druhé patří jednotky Rangers (USA) nebo Commandos (státy západní Evropy), speciálně připravené pro samostatnou dlouhodobou činnost v týlu protivníka. Jsou předurčeny k plnění diverzních průzkumných úkolů v operačně taktické hloubce rozmístění vojsk protivníka s cílem zjistit a ničit raketové jaderné zbraně, velitelská stanoviště, spojovací uzly a další důležité objekty. Do těchto jednotek jsou zařazováni vojáci s dobrým fyzickým stavem a jazykovými znalostmi, vycvičení ve všech druhích diverze, v činnosti v nočních podmínkách a ve zvláště složitých prostorech terénu. Své úkoly plní ve složení skupin 10 až 12 lidí, vyzbrojených nejnovějšími zbraněmi a spolehlivými spojovacími prostředky. Skupiny jsou přepravovány letouny, vrtulníky a rovněž ponorkami a válečnými loděmi v přímořských prostorech.

Složení a podřízenost těchto jednotek jsou různé. Tak např. v NSR v lednu roku 1962 bylo vytvořeno v sestavě 1., 2. a 3. armádního sboru po jedné rotě Commandos. V roce 1973 bylo vybudováno speciální středisko pro jejich výcvik, podřízené štábu pozemních vojsk a v roce 1979 bylo organizováno v městě Neuhausen mezinárodní středisko evropských států NATO pro přípravu instruktorů pro národní jednotky dálkového průzkumu.

Výcvik vojáků jednotek probíhá ve speciálních střediscích podle zvláštních programů za řízení vysocí kvalifikovaných odborníků s využitím posledních vymože-

ností vědy a techniky. Zvláštní důraz se klade přitom na vytrvalost, odolnost a sladěnost činnosti, na umění používat organické a trofejní zbraně. Každý se musí stát odborníkem své věci a být připraven v případě potřeby nahradit toho, kdo se stal neschopný boje. Velká pozornost se věnuje jejich výstroji a vybavení soudobou rádiovou technikou, přístroji pro vidění v noci, lehkými automatickými zbraněmi, výbušninami, nafukovacími čluny, stany a další výstrojí. K samozásobování potravinami se učí vojáci Commandos zásadám lovu a rybolovu atd.

Do třetí kategorie je možné zařadit speciální průzkumné jednotky, přímo podřízené Ústřední zpravodajské správě USA, tzv. zelené barety. Plánuje se používat je v období bojové činnosti v hlubokém týlu protivníka v zájmu skupin polních armád na válčišti. Tyto jednotky, kromě úkolů plněných Rangers, jsou předurčeny pro diverze, vraždy (zajetí) hlavních politických a vojenských činitelů, vykonávání opatření psychologické války, vytváření partyzánských odřadů a základů v týlu protivníka. V závislosti na stanovených úkolech mohou působit do celé hloubky válčiště ve skupinách 10–12 lidí. Jejich vojáci zpravidla ovládají jazyk odpovídajícího státu, všechny způsoby agenturní činnosti a rovněž zásady palebného boje a boje muže proti muži. Jejich výcvik se uskutečňuje centralizovaně ve speciálním přípravném středisku, které je ve Fort-Bragg v USA. V ostatních státech NATO jsou rovněž podobné jednotky.

Dělostřelecký průzkum, který má k dispozici nejrůznorodější prostředky pozorování protivníka, určování cílů a řízení palby, hraje stále důležitější úlohu v systému pozemního vojskového průzkumu.

Dělostřelecké útvary a jednotky armád hlavních států NATO jsou vybaveny soudobými pozorovacími přístroji, včetně přístrojů pro vidění v noci. Nejjednodušší jsou optické přístroje (dalekohledy, polní kukátka, stereoskopické dalekoměry, dělostřelecké busoly, průzkumné teodolity), jejichž vývoj jde ve směru snižování hmotnosti, zmenšování rozměrů a zvyšování násobnosti zvětšení zorného pole.

Hlavním prostředkem dělostřeleckého průzkumu jsou radiolokátory. Princip jejich práce je založen na postupném určování polohy střely nebo miny paprsky radiolokátoru ve dvou bodech dráhy letu. Další zdokonalování jde cestou zvětšování dálky činnosti, zvyšování přesnosti určování souřadnic cílů, zesílení ochrany proti rušení a zmenšení rozměrů a hmotnosti.

V posledních letech jsou v masovém měřítku zaváděny do výzbroje dělostřelectva

různé přístroje pro vidění v noci, zvláště termovizory, které postupně vytlačují radiolokační a infračervené přístroje a světlomety. Pro měření vzdáleností k objektům a osvětlení cílů při práci s aktivními přístroji pro vidění v noci se používají laserové dálkoměry.

K určování cílů a získání jejich souřadnic pokračuje dělostřelecký průzkum v používání zvukoměrných stanic, jejichž zdokonalování jde směrem zvětšování délky činnosti, zmenšování chyb při určení polohy cílů, zkracování času na získání souřadnic cílů a zvyšování mobilnosti a nepřetržitosti.

Ženíjní průzkum je neoddelitelnou součástí pozemního průzkumu pozemních vojsk. V soudobých podmínkách se jeho úkoly značně rozšířily v souvislosti s rychlými změnami situace, rostoucími možnostmi protivníka vytvářet ženíjní zátarasy, minovat na dálku, ničit mosty, přepravy, cesty a vytvářet lesní závaly.

Řády armád hlavních států NATO ukládají ženíjnímu průzkumu úkoly k zabezpečení velení zprávami o stavu terénu, ženíjních zátarasů protivníka, komunikační sítě a její kapacitě, mostů, přeprav, opevnovacích staveb. Zvláště velký význam má ženíjní průzkum při vedení bojové činnosti ve městech a osadách, v lese, v noci a při násilném přechodu vodních překážek.

Vzdušný průzkum uskutečňovaný v zájmu pozemních vojsk, spojuje v sobě také kvalitu, jako je nepřetržitost jeho vedení nezávisle na povětrnostních podmínkách a na denní době, věrohodnost informací a včasnost jejich doručení vojskům. Je pokládán za jeden z hlavních zdrojů získávání průzkumových zpráv o protivníkovi. Na plnění tohoto úkolu se podílejí speciální jednotky a útvary taktického a vojskového letectva, které vykonávají lety podle plánů a mimořádných vyžádání vševojskových útvarů a svazků. K vedení vzdušného průzkumu vybavují se letouny a vrtulníky nejnovějšími pozorovacími přístroji (infračervenými, termovizními, televizními, radiolokačními a fotografickými, dále laserovými kamerami, radiolokátory s bočním výhledem a další technikou, které umožňují podle názorů odborníků skrytě a efektivně vést průzkum do celé hloubky bojových sestav protivníka a zabezpečovat vojáka přesnými zprávami o cílech k jejich okamžitému palebnému napadení.

Hloubka vzdušného průzkumu, vedeného v zájmu pozemních vojsk, činí: průzkumné letouny taktického letectva — do celé hloubky válčičtí, průzkumné letouny letectva letadlových lodí — do 500 km, průzkumné letouny vojskového letectva — do

300 km, průzkumné vrtulníky — do 30 km, taktické bezpilotní průzkumné letouny — do 300 km.

Na cvičeních a manévrech ozbrojených sil NATO v posledních letech se prociňuje ve zvýšené míře činnost vzdušných průzkumných úderných sil, které při zjištění důležitých cílů okamžitě na ně vedou pumové a palebné údery speciálně vyčleněnými letouny nebo bitevními vrtulníky. Podle zkušeností z arabsko-izraelské války v roce 1973 byly začleněny do úderných leteckých skupin letouny nebo průzkumné vrtulníky. Za neefektivnější způsob boje s tanky byla např. pokládána činnost úderných protitankových vrtulníků v součinnosti s lehkými průzkumnými vrtulníky (čtyři průzkumné a sedm úderných vrtulníků).

K vedení vzdušného průzkumu v posledních letech se stále ve větší míře používají bezpilotní prostředky několikerého použití, vybavené televizními stanicemi s bočním výhledem, filmovými kamerami a jinými pozorovacími přístroji. Umožňují vést průzkum v pásmu širokém do 20 km. Hloubka jejich činnosti převyšuje 100 km. Průzkumná raketa po splnění úkolu se vrací podle určeného programu do prostoru startu a klouzavým letem přistává na zemi s využitím padáku. Hovoří se o tom, že bezpilotní prostředky v důsledku jejich nevelkých rozměrů a malé výšky letu je téměř nemožné sestřelit prostředky PVO.

Kosmický průzkum, který využívá umělé družice Země, vybavené různými průzkumnými přístroji, je schopen s velkou přesností zjišťovat v zájmu pozemních vojsk dislokaci uskupení vojsk, operační přípravu válčičtí a jiné důležité cíle. Podle zpráv zahraničního tisku má průzkumný přístroj umělé družice Země rozlišovací schopnost do 1 metru z výšky 150 km. Další rozvoj prostředků kosmického průzkumu probíhá ve směru komplexního využívání televizních, fotografických, rádiových a radiotechnických přístrojů, zkracování doby na vyhodnocení a doručení průzkumových údajů pozemním přijímačím rádiovým střediskům pozemních vojsk.

Radioelektronický průzkum zaujímá v zahraničních armádách zvláštní místo. Je schopen zachytit současně velké množství objektů, rozmístěných na rozsáhlém území a ve velké vzdálenosti. Radioelektronický průzkum se dělí na:

— rádiový průzkum, který získává průzkumové zprávy odposloucháváním rádiového provozu,

— radiotechnický průzkum, který se zabývá vyhledáváním, zjišťováním pracovních

parametrů a určování stanovišť radiolokačních a radionavigačních prostředků,
— radiolokační a opticko-elektronický průzkum.

Radioelektronický průzkum se rozděluje na pozemní, vzdušný, námořní a kosmický. Jeho možností neustále narůstají v souvislosti s vybavováním vojsk radioelektronickými prostředky, bez jejichž použití je v současné době nemyslitelné plnění jakýchkoli bojových úkolů. Zjišťování a zaměřování prostředků rádiového spojení, radiolokace a radionavigace umožňují radioelektronickému průzkumu získávat hodnotné zprávy o bojovém a početním složení vojsk protivníka, o jejich dislokaci, uskupení a charakteru činnosti.

Současné s rozsáhlým využíváním zpráv radiotechnického průzkumu, který uskutěčňují ostatní druhy ozbrojených sil, pozemní vojska jej aktivně vedou ve všech druzích boje [operace]. Tak jednotky radioelektronického průzkumu a radioelektronického boje podle polního řádu armády USA FM-71-100 působí v zájmu brigády a zprávy potom předávají nadřízeným štábům k jejich detailní analýze. S využitím těchto prostředků jsou prakticky úplně zjišťovány: příprava boje a operace protivníka, přesuny uskupení jeho vojsk, přemísťování jeho velitelských stanovišť, soustředování dělostřelectva apod. Veškerá tato činnost souvisí totiž s elektronickým a tepelným vyzařováním, intenzivním rádiovým provozem a dalšími příznaky.

Průzkumné radiolokátory jsou nejpočetnějšími technickými prostředky průzkumu útvarů a svazků pozemních vojsk NATO. Umožňují podle hodnocení zahraničních vojenských odborníků nepřetržitě a s dostatečnou věrohodností získávat informace o protivníkově v jakékoli denní a roční době a v reálném časovém rozmezí jimi zabezpečovat velení. S jejich využitím se určují souřadnice pohyblivých a nepohyblivých cílů, zjišťují se uskupení vojsk protivníka, určují se (podle dráhy letu střely) palebná postavení dělostřelectva a plní se další průzkumné úkoly.

Průzkumné radiolokátory ke zjišťování pohyblivých cílů, které jsou ve výzbroji vojsk NATO, rozděluje se v závislosti na jejich předurčení na radiolokátory blízkého (do několika set metrů), malého (do 8 km), středního (do 18 km) a dalekého dosahu (do 40 km). Všechny zpravidla pracují v pásmu centimetrových vln, jsou vybaveny autonomními zdroji elektrického napájení, jsou jednoduché svou konstrukcí a nevyžadují zvláštní přípravu operátorů. Jejich hmotnost činí od dvou do několika desítek kilogramů, a proto jsou přenášeny

nebo převáženy na obrněných transportérech a automobilech. Zdokonalování vojenských radiolokátorů probíhá ve směru zesilování odolnosti systémů proti rušení, snižování váhy a zmenšování rozměrů, zvětšování počtu plněných funkcí, zvyšování přesnosti a věrohodnosti získávaných průzkumných zpráv.

Velká nasycenost vojsk radiolokátory komplikuje v souvislosti s tím zabezpečení koexistence jejich provozu, zvyšuje zranitelnost působením prostředků radioelektronického boje a palby protivníka. Proto radiolokační průzkum podle názorů zahraničních vojenských odborníků může být jen doplňkovým prostředkem získávání informací.

Rada států NATO, vzhledem ke zranitelnosti radiolokátorů a některých dalších technických průzkumných prostředků, intenzivně pracuje na zdokonalování zavedených a na vývoji nových průzkumných přístrojů. Přitom kladou hlavní důraz na vytvoření komplexní průzkumné aparatury, která by spojovala televizní, termovizní, infračervenou i radiolokační a laserovou techniku. Předpokládá se, že bude instalována na pozemních a vzdušných nosičích a zabezpečí zjišťování i zamaskovaných pozemních cílů v jakékoli denní době a ve složitých povětrnostních podmínkách.

Průzkumné signalizační přístroje se stále více používají v armádách států NATO a zvláště v armádě USA. Podle principu činnosti se dělí na akustické, seizmické, magnetické, tepelné, elektromechanické aj. Za nejspolehlivější jsou pokládány akustické, které zachycují zvukové vlny vozidel a lidí na přesunu. Momou zjišťovat bojovou techniku na vzdálenost asi 1000 m, lidi asi 100 m. Mikrofony některých těchto přístrojů pracují v ultrazvukovém frekvenčním pásmu, což zvyšuje jejich citlivost.

Seizmické přístroje zaznamenávají chvění půdy, které vzniká při pohybu bojové techniky, na vzdálenost do 500 m a lidi do 100 m.

Tepelné přístroje zachycují infračervené vyzařování objektů, které mají vyšší teplotu než okolní prostředí. S jejich využitím je možné zjišťovat bojovou techniku na vzdálenost do 700 m a lidi do 300 m. Používají se hlavně k zajištění bezpečnosti chráněných objektů.

Magnetické přístroje se instalují zpravidla se seizmickými přístroji. Reagují na přítomnost objektů v magnetickém poli Země.

Mnohé typy průzkumných signalizačních přístrojů, v podobě nevelkých příjimačů o hmotnosti do 1 kg, v rozsáhlé míře využívala americká vojska v agresivní válce

proti státům jihovýchodní Asie. Ke zvýšení efektivity a spolehlivosti byly některé z nich používány po dvojicích v jednom bloku. Průzkumové informace, předávané takovými zdroji, přicházely na retranslační stanoviště — hlídkující letoun, (vrtulník) a dále do střediska vyhodnocování zpráv k vydání souřadnic rozmístění cílů pro velení.

V současné době se vyvíjí v USA nové pokolení průzkumných signalizačních přístrojů, které budou zavedeny do výzbroje armády USA a dalších států NATO v roce 1982. Nový systém se skládá z přístrojů zjišťování rádiových prostředků retranslace signálů a zpráv, přístrojů velení systému a vyhodnocení (zobrazení) průzkumných zpráv. Může pracovat s retranslatory na vzdálenost do 100 km, prakticky přímo od průzkumných signalizačních přístrojů do 10–20 km. Zdroje napájení energií zabezpečují nepřetržitou činnost průzkumných signalizačních přístrojů od 7 do 30 dní.

Z hromadného používání průzkumných signalizačních přístrojů ve Vietnamu (např. jen v roce 1973 Američané instalovali přes 40 tisíc přístrojů různých typů) a ze značného množství získaných průzkumných informací s jejich využitím, z vyvíjení nových a dokonalejších systémů je možné učinit závěr, že v soudobé válce bude taková aparatura využívána na různých válčících.

Rostoucí úkoly průzkumu, spojené s rychlými změnami situace, vysokými tempy a rozmachem bojové činnosti současně ve všech prostorových sférách, kladou **zvýšené požadavky na přípravu průzkumných orgánů**. V řádech a směrnicích armád hlavních států NATO se zdůrazňuje, že na úrovni přípravy průzkumníků a jejich schopnosti včas zabezpečit velení přesnými průzkumnými zprávami často závisí

průběh a výsledek operace [boje]. V armádách států NATO, zvláště USA a NSR, je proto věnována jejich výcviku výjimečná pozornost.

Při plánování průzkumné přípravy jsou důsledně brány v úvahu zvláštnosti válčičtější, síly a prostředky pravděpodobného protivníka, kromě toho i cíle a úkoly, které mají vojska plnit. Zahrnuje široký okruh otázek, který zahrnuje získávání a analýzu průzkumných zpráv, včasné jejich doručení všem zainteresovaným funkcionářům a stupňům. Procvičují se i opatření k okamžitému zničení zjištěných objektů.

Vojska průzkumných jednotek se cvičí podle programů bojové přípravy útvarů a jednotek, přičemž hlavní důraz se klade na jejich samostatnost, sladěnost a vzájemnou zastupitelnost. Umění používat pozorovací přístroje a s jejich využitím určovat složení a bojové možnosti protivníka je základním úkolem vojáků všech průzkumných jednotek. Výcvik průzkumníků, zvláště v závěrečném stadiu, probíhá zpravidla v neznámém terénu, v podmínkách maximálně blízkých k bojovým, ve většině případů v noci.

Příprava vojsk speciálních průzkumných jednotek, vybavených radiotechnickými a dalšími technickými průzkumnými prostředky, probíhá podle zvláštních programů, zpravidla ve speciálních střediscích. Přitom se široce využívají různé trenážery a imitační prostředky, které zobrazují reálnou situaci bojiště.

Zpravodajští důstojníci štábů se připravují podle plánů operační přípravy v průběhu cvičení, manévru a velitelsko-štábních cvičení. Přitom je věnována zvláštní pozornost procvičení návyků analýzy průzkumných zpráv, výběru a včasnému předání nejdůležitějších z nich velení pro přijetí rozhodnutí, dále orgánům velení a jednotlivým vykonavatelům.

V armádách agresivního bloku NATO pokračuje proces zdokonalování prostředků, způsobů a organizačních forem nejen v kvalitativním, ale i v kvantitativním směru. Projevují se tendence širokého zavádění komplexních systémů průzkumné techniky a vytváření automatizovaných systémů vyhodnocování a analýzy průzkumných zpráv. Cestu si razí i tendence přechodu průzkumných sil a prostředků od plnění průzkumných a informačních úkolů k činnosti metodou „silového průzkumu“, který tkví ve zjištění a okamžitém zničení prozkoumávaných objektů.

(Ze sovětského tisku)